

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Vtrùm liceat aliquando iudicare non secundùm leges scriptas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

non fiat: & res alioquin ipsi est incommoda. vt si infames eum, cuius delictum alibi est notorium iuridicè: si occidas inuasorem inculpa defensione, quando aliter te poteris subtrahere, & aliis modis. Idem dicendum in exemplo proposito, vt mihi quidem ratio allata probare videtur. quamuis putem non esse nisi veniale.

39 *Si dubium sit negativum.* Dixi, Quando dubium est posituum: quia si sit negativum, vbi in neutram partem suppetunt rationes, est contra iustitiam, male opinari. quisque enim ius habet, vt non habeatur de se mala opinio, nisi indicia aliud suadeant.

40 Dices, Si non est contra iustitiam opinari deteriorem partem speculatiuè, dum dubium est posituum; ergo etiam non est contra iustitiam opinari practicè; quia iudicium practicum sequitur ex speculatiuo.

Iudicium practicum non sequitur necessariò ex speculatiuo. Respondeo negando sequelam; quia iudicium practicum non sequitur necessariò ex speculatiuo, præsertim quando speculatiuum est incertum. Iudicium enim practicum in proposito est, quo iudico aliquem habendum pro improbo; quod longè aliud est, quàm putare in re esse improbum. habere enim aliquem quo improbo, est æstimatione, affectu, & contemptu interno se gerere erga alterum ac si improbus esset. vnde fieri potest vt speculatiuè opiner Petrum esse improbum, vel furem; & practicè iudicem esse probum: quia etsi verisimile mihi sit, & opiner ipsum in re & coram Deo esse improbum; tamen quia mihi id certum non est, nolo hac opinione meum affectum & æstimationem internam erga illum regere; sed ea seposita quasi non esset vera, iudico illum habendum loco & gradu viri probi.

41 *Minor æstimatio ex dubio.* His addo, non videri contra iustitiam, si quis propter dubium non tanti æstimet hominè, quanti antea; quia non tanti debet æstimari cuius incerta seu dubia est virtus, quàm cuius certa. non tamen ideò potes æstimare improbum. charitas tamen suadet, vt propter dubium nihil de æstimatione & interna reuerentia detrahamus.

42 *Suspicio ad cautelam.* Dico Septimò, Quando agitur de vitando aliquo damno, vel de adhibendo remedio; dubia sunt in deteriorem partem accipienda, non quidem iudicando proximum esse furem vel improbum, vel habendum pro tali; sed iudicando ita exterius cauendum, & sibi illique consulendum ac si dubia esset eius probitas. Ita D. Thomas hoc loco ad 3. & alij DD. qui dicunt, tunc dubia in deterius interpretanda, non definitiuè iudicando, sed per quamdam suppositionem concipiendo malum de proximo. Hoc modo, dum accipimus ignotum in ædes, ita cauemus rebus nostris, ac si dubia esset eius probitas, nullo tamen modo habentes illum pro improbo.

43 *Superiores.* Sic Superiores ob indicia quædam dubia interdum obiurgant suos subditos, pœnitentias imponunt, aliaque remedia illis corrigendis adhibet, tamquam si ipsos malos putent, quamuis eos pro malis non habeant; & eorum facta vel intentionem apud animum suum excusent. nam Superiores quoque hanc regulam de dubiis in meliorem partem interpretandis, quo ad internam affectionem & æstimationem seruare debent: quamuis in ordine ad emendationem vel cautelam mali, exterius ita se gerere possint erga subditos, ac si mali aliquid perpetrassent, & meritò; non enim solum ab omni malo, sed etiam ab omni mali specie abstinendum. Hic tamen cauere debent, ne vel

modum excedant, vel illos aliis suspectos reddant, vel de illorum virtute diffidere videantur. Simili terè modo dubia sunt in potiorem partem interpretanda, quando non agitur de vitando incommodo, sed solum de interna æstimatione & reuerentia erga proximum. tunc enim etsi definitiuè non iudicemus ipsum in re bonum esse; tamen id iudicandum per quamdam suppositionem, supponendo esse probum, & iudicando ita illum æstimandum, & cum illo agendum interius & exterius, ac si reuèra probus sit.

44 *Dubia interpretanda in potiorem partem, per quamdam suppositionem.*

DUBITATIO V.

Vtrum liceat aliquando iudicare non secundum leges scriptas.

D. Thom. art. 5.

45 **R**espondeo & Dico Primò, Si leges illæ scriptæ contineant ius naturale, semper secundum eas iudicandum est. ratio est, quia numquam licitum est à iure naturali recedere, cum contrarium huius iuris semper sit iniquum.

46 Dico Secundò, Si leges scriptæ contineant ius posituum, ordinariè secundum eas iudicandum, præsertim Iudici inferiori. Ita diuus Thomas & alij.

Dixi, Præsertim inferiori, quia supremus Princeps potest interdum dispensare in lege positua, legisque rigorem, vel pœnam relaxare, vel mitigare, quando ita putat expedire Reipubl. hoc autem non potest inferior, nisi ex tacita vel expressa Superioris concessione.

47 *Quando inferior recedit à lege scripta, iudicando contra verba legis.* Dixi ordinariè, quia interdum potest Iudex inferior recedere à lege scripta, iudicando contra verba legis. Primò, Quando constat mentem legislatoris esse aliam, nec voluisse hunc casum verbis legis esse comprehensum; tunc enim vitandum est: magis enim tenetur sequi mentem legislatoris, quæ legis est anima, quàm corticem verborum, alioquin summum Ius, summa iniuria. Neque in hoc casu tenetur legislatores vel Superiores cõsulere, vt quidam volunt; quia non opus est inquirere de mente, quando de ea constat. Confirmatur ex L. Nulla ratio. 7. de legibus, & L. Non dubium. C. de legibus.

Secundò, Quando non quidem constat, sed probabilius est aliam legislatoris esse mentem, & res non patitur inorari vt Superior consulatur. tunc quoque esset contra rectam rationem verba sequi: nam semper intentio legislatoris præferenda est verbis legis. Quòd si Superior facile consuli possit, consulendus est: quia lex infringi non debet, ne quidem quoad verba, nisi constet aliam esse mentem legislatoris, si tamen de ea constare potest: quòd si de ea constare non potest, tunc sequendum id quod probabilius videtur.

Tertiò, Si vtrimque æquale sit dubium, & Princeps consuli nequeat, tenetur inferior Iudex secundum verba legis iudicare. Ita communiter Doctores. ratio est, quia lex est veluti in possessione suæ auctoritatis: vnde in pari dubio non potest Iudex, cum ex officio sit custos legis, eam sua auctoritate priuare.